

Βίας Λειβαδάς

(1934-2009)

*«Δίκαιοι εἰς τὸν αἰῶνα ζῶσι,
καὶ ἐν Κυρίῳ ὁ μισθὸς αὐτῶν»*

● **Ρένου Θ. Κυριακίδη**
Φυσιολόγη

Στο χωριό Άγιος Σέργιος της επαρχίας Αμμοχώστου συχνάζαν οι χωριανοί κάθε μεσημέρι στο καφενείο, για να ακούσουν τα νέα του Β' Παγκοσμίου Πολέμου από το ραδιόφωνο.

Πήγαιναν όλοι τρεχάτοι και χαρούμενοι γιατί συνεχώς άκουσαν ότι οι Ελληνικές Δυνάμεις νικούσαν τους Ιταλούς και στο τέλος τους έδιωξαν από το Ελληνικό έδαφος και τους κυνηγούσαν στις Βορειοηπειρώτικες περιοχές, ελευθερώνοντας μια-μια τις πόλεις και τα χωριά της.

Μαζί με τους χωρικούς ήταν και ο γιατρός του χωριού, ο Ιωάννης Χριστοφόρου Λειβαδάς.

Έβαλαν το ραδιόφωνο στο σταθμό της Αθήνας και περίμεναν. Ακούγεται η φωνή του ομιλητή: «Άδελφοί Έλληνες, είναι η τελευταία φορά που ακούτε τη φωνή μου. Οι Γερμανοί μπήκαν στην Αθήνα. Ζήτω η Ελλάς».

Ο γιατρός σηκώθηκε και αμίλητος προχωρεί προς το σπίτι του. Μπήκε μέσα. Βλέπει τα παιδιά του, τον Ρένο, τον Νικία, τον Βία, που ήτανε τότε επτά χρονών, και τη γυναίκα του τη Μαρία, και αρχίζει να κλαίει γοερά.

“Παιδιά μου”, τους λέγει, “οι Γερμανοί κατέλαβαν την Ελλάδα μας και μπήκαν στην Αθήνα”, και συνέχισε το κλάμα.

Τα παιδιά αμίλητα συμμετείχαν στη λύπη του πατέρα τους.

Τέτοια εθνική αγωγή πήρε ο Βίας από το σπιτικό του.

Στο Δημοτικό Σχολείο του χωριού του, ο δάσκαλος μια μέρα έπαιξε με το βιολί του ένα σκοπό. Ρώτησε τους μαθητές του “ποιος ήταν αυτός ο σκοπός”; Τα παιδιά δεν ήξεραν. Μόνο ο Βίας σήκωσε το χέρι.

“Λέγε Βία”.

Ο μαθητής σηκώθηκε από το θρανίο του και είπε: “Είναί ο Εθνικός μας Ύμνος, Κύριε”.

Ο Βίας το ήξερε, γιατί στο σπίτι του το τραγουδούσε ο πατέρας.

Όταν άρχισε ο Απελευθερωτικός Αγώνας της ΕΟΚΑ, ο Βίας ήταν στην τελευταία τάξη του Γυμνασίου Αμμοχώστου.

Μια μέρα μπήκε στο σπίτι του ο Μάξιμος Κουρσουμπάς, πρώτος ξάδερφος του Βία από τη μητέρα του. Ξεμονάχιασε τον Βία, που ήταν τότε δεκαοκτώ χρονών, και του λέγει: “Τα μεγαλύτερά σου αδέλ-

φια, ο Ρένος και ο Νικίας, σπουδάζουν, εσύ είσαι ελεύθερος. Ετοιμάσου να γίνεις μέλος της ΕΟΚΑ”.

Από εκείνη τη μέρα ο Βίας έβαλε φωτιά στα όνειρά του. Όρθωσε το ανάστημά του και με σύνθημα το “Ελευθερία ή Θάνατος” περίμενε την ώρα να γίνει μέλος της ΕΟΚΑ.

Έγνοια του και καημός του ήταν να τιμήσει το όνομα Λειβαδάς, που του κληροδότησαν οι γονείς του.

Δράση του Βία

Πριν τις 14 Δεκεμβρίου 1955, ο Βίας ήταν Λευκωσία. Έμενε στην οδό Δημόνακτος κοντά στην Πύλη Αμμοχώστου μαζί με τον αγωνιστή Αλέκο Πανταζή από την Αμμόχωστο και μερικούς άλλους αγωνιστές.

Στις 14 του Δεκέμβρη έγινε η επίθεση εναντίον Άγγλων στην οδό Λήδρας. Κατά την επίθεση αυτή πληγώθηκε και συνελήφθη ο Αλέκος Πανταζής. Έγινε αμέσως ο Βίας καταζητούμενος και την 17η του Δεκέμβρη μεταφέρθηκε με τα αυτοκίνητα της “Σολέας” στην Κακοπετριά. Από την Κακοπετριά οδηγήθηκε στη Γαλάτα, στο σπίτι του οδηγού της “Σολέας” Κυριάκου Πιπερίδη, άλλαξε ρούχα και ντύθηκε σαν αντάρτης και με οδηγούς τον Ανδρέα Γερμανό και Γιακουμή Βωβό φθάσαμε στο “στιάδι της Κουφής”, στην πίσω Γαλάτα όπου τον έφεραν σε επαφή με τον θρύλο, τον μυθικό γίγαντα, τον Αρχηγό Διγενή.

Του άπλωσε το χέρι ο Αρχηγός και του είπε: “Έλα να υποφέρεις κι εσύ μαζί μας”.

Πήρε το ψευδώνυμο “Θαλής”, και έμεινε μαζί με τον Αρχηγό, τον “Θείο”, όπως τον φωνάζανε, μια νύχτα. Κοιμόταν ο Αρχηγός, τυλιγμένος σε μια κουβέρτα χάρω στη γη και αυτός τον έβλεπε και τον θαύμαζε.

Ήταν πλέον βέβαιος πως το αντάρτικο είναι η κορυφαία έκφραση της αγωνιστικής ανάτασης.

Ευπνήσανε το πρωί, του έδωσαν ένα αυτόματο Sten και ανηφορήσανε για τα νέα κρησφύγετά τους. Ανεβήκανε για μια ώρα περίπου, φθάσανε στον χώρο των κρησφυγέτων και αρχίσανε να σκάβουνε τη γη και ετοιμάσανε δυο κρησφύγετα για να τους χωράει όλους. Σε μια μέρα ετοιμάσανε και τρίτο κρησφύγετο λίγο μακριά από τα άλλα δυο για να το χρησιμοποιήσουνε σε ώρα ανάγκης.

Μια μέρα μετά την Πρωτοχρονιά, ανηφόριζε προς τα κρησφύγετά τους ο Αγγλικός στρατός. Αμέσως καμουφλάρανε τα κρησφύγετα, ο Αρχηγός με δυο άλλους τραβήξανε για τα Λημέρια του

Μάρκου Δράκου στον Κύκκο και ο Βίας μετακινήθηκε στη Λευκωσία. Τον παράλαβε ο ήρωας Στέλιος Μαυροματίης, και τον πήρε στο ενοικιασμένο σπίτι “των δυο κολωνών”, όπως το έλεγαν, στην οδό Αρτέμιδος 10, πάροδος της οδού Πάφου.

Εκεί έμενε και ο Μιλτιάδης Παλλήκαρος, εξάδελφος του Παλληκαρίδη. Την 15η μέρα της διαμονής του προδίδεται το σπίτι, και ο Βίας ξεφεύγει της σύλληψης από την πίσω σκάλα του σπιτιού.

Μεταβαίνει στη Λάρνακα και ενώνεται με την ομάδα σαμποτέρ της πόλης.

Τέσσερις αγωνιστές αποφασίζουν να ρίξουν χειροβομβίδες σε κέντρο, που σύχναζαν μόνο Άγγλοι στρατιώτες.

Τις 11.2.56 έβαλαν στο αυτοκίνητο τέσσερις χειροβομβίδες και πήγαν προς το κέντρο. Ο τέταρτος αγωνιστής δεν παρουσιάστηκε. Έριξαν τις τρεις χειροβομβίδες και φύγανε. Στο δρόμο τους σταματούν οι Άγγλοι στρατιώτες και βρίσκουν την τέταρτη χειροβομβίδα.

Τους συλλαμβάνουν και με την κατηγορία μεταφοράς πολεμικού υλικού τους καταδικάζουν εις ισόβια δεσμά στις 9.4.1956.

Στις φυλακές φέρνουν και τον φίλο του Στέλιο Μαυροματίη, καταδικασμένο στη θανατική ποινή.

Ζει ο Βίας το δράμα του και παρακολουθεί ανήμπορος θεατής τον απαγχονισμό του Στέλιου Μαυροματίη την 21η Σεπτεμβρίου του 1956.

Όσον και αν φιλοσοφούσε τη ζωή του στις φυλακές, δεν έπαυε να είναι γι’ αυτόν μια τραγική περιπέτεια.

Ο Βίας στις Αγγλικές φυλακές

Τον Φεβρουάριο του 1957 μεταφέρθηκε η δεύτερη δεκαμελής ομάδα καταδίκων αγωνιστών της ΕΟΚΑ από τις φυλακές της Κύπρου στις φυλακές της Αγγλίας.

Μεταξύ αυτών ήταν και ο Βίας. Πρώτα τον μετέφεραν στις Φυλακές Wormwood Scrubs του Λονδίνου και τον Δεκέμβρη του 1957 στις Φυλακές Wakefield του Yorkshire με άλλους εννιά συναγωνιστές του.

Εκεί βρήκαν άλλους τέσσερις Ιρλανδούς, μέλη του IRA. Με την ομάδα αυτή γίνανε αδέρφια και οργάνωσαν και τη δραπέτευσή τους από τις φυλακές. Η απόδραση έλαβε χώρα στις 12 Φεβρουαρίου 1959. Κατάφερε να αποδράσει μόνο ο Ιρλανδός Seamus Murphy.

Ο λόγος, που επέβαλε τη δραπέτευση, ήταν οι συμφωνίες Ζυρίχης-Λονδίνου. Όλοι οι κατάδικοι του Wakefield ήταν σφόδρα εναντίον των Συμφωνιών. Στις 14 του Μάρτη οι κατάδικοι μεταφέρθηκαν αεροπορικώς στην Κύπρο.

Σπουδές και Απασχόληση

Σπούδασε ο Βίας Οικονομικά στην ΑΣΟΕΕ Αθηνών και παρακολούθησε μεταπτυχιακά στην Αγγλία στη Διοίκηση Επιχειρήσεων.

Κατά τη διάρκεια των σπουδών του υπήρξε Πρόεδρος των σπουδαστών της ΑΣΟΕΕ,

ιδρυτικό μέλος της ΕΦΕΕ και μέλος του πρώτου της Συμβουλίου.

Υπήρξε αντιπρόσωπος της κίνησης του Αρχηγού Διγενή στην ΑΣΟΕΕ.

Εργάστηκε στο Κέντρο Παραγωγικότητας για 15 χρόνια.

Ήταν ιδρυτικό μέλος του Σ.Κ. ΕΔΕΚ και μέλος της Κεντρικής Επιτροπής του Πολιτικού Γραφείου.

Ήταν Πρόεδρος των Πολιτικών Καταδίκων, μέλος της Συντονιστικής Επιτροπής των Συνδέσμων Αγωνιστών και μέλος του Συμβουλίου Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ (Σ.Ι.Μ.Α.Ε.).

Κατά την Τουρκική εισβολή ήταν συντονιστής της Υπηρεσίας Μέριμνας και Αποκατάστασης Εκτοπισθέντων και Προϊστάμενος της Υπηρεσίας Επαναδραστηριοποίησης Προσφύγων.

Μαζί με άλλους συναγωνιστές του ίδρυσε τον Δεκέμβρη του 2005 την Κίνηση για τη Σωτηρία της Κύπρου.

Στόχος της Κίνησης είναι να πληροφορεί τον Κυπριακό Λαό για τους κινδύνους, που τον περιβάλλουν και να βρίσκεται σε εγρήγορη, για να αντιμετωπίζει τα εις βάρος του τεκταινόμενα.

Γάμος

Σε μια δεξίωση φίλου του στις 17.11.1965 γνωρίστηκε με την Ευφροσύνη Κυριακίδου από τον Στρόβολο. Ο γάμος έγινε στις 5.5.1968 στον Ναό Χρυσελευούσης Στρόβολου.

Ο Βίας με τη Φροσούλα την ημέρα του γάμου τους

Απόκτησαν τρία παιδιά, τη Γιόλη, τον Άγι και τον Ορέστη. Σπούδασαν και τους τρεις. Οι δύο πρώτοι δημιούργησαν οικογένεια.

Η γυναίκα του Ευφροσύνη, κοινώς Φροσούλα, συνήθιζε να λέει:

“Ο Βίας είναι ευγενικός, καλοσυνάτος, ήρεμος, αγωνιστής και με ωραία εμφάνιση.

Είχε άριστες σχέσεις με τα παιδιά του. Με πατρικό τρόπο τα συνεβούλευε.

“Όλοι τον αγαπούσαμε. Ήταν χρυσός άνθρωπος”.

Το 1980 έκτισαν δικό τους σπίτι στη Μακεδονίτσα.

Κάθε χρόνο έκαναν πολλές εκδρομές σε διάφορα μέρη του κόσμου.

Επαφές με τους Ιρλανδούς

Οι επαφές με τους Ιρλανδούς συνεχίστηκαν και τον Αύγουστο του 1986 ο Seamus Murphy ήλθε στην Κύπρο. Ολόχαρα τον υποδέχτηκαν οι συγκατάδικοί του. Ο Murphy ήλθε και άλλες τρεις φορές.

Το 2007 τρεις Ιρλανδοί αγωνιστές επισκέφθηκαν την Κύπρο, όπου διοργανώθηκαν υποδοχές και συγκεντρώσεις

Τότε συμφωνήθηκε και η επίσκεψη Κυπρίων Αγωνιστών στην Ιρλανδία.

Τον Μάιο του 2008, πενταμελής ομάδα Κυπρίων επισκέφθηκε την Ιρλανδία. Η υποδοχή, οι συγκεντρώσεις και γενικά η έμπρακτη αγάπη όλων των Ιρλανδών προς τους Κυπρίους ήταν τόσο συγκινητική, που φανερώνει το ομοίωμα και των δύο.

Το 1996 το Συμβούλιο Ιστορικής Μνήμης Αγώνα ΕΟΚΑ έστειλε διμελή ομάδα που έφθασε μέχρι την Ιρλανδία. Ο ένας από τους δυο Κυπρίους ήταν ο Βίας. Εκεί συναντήθηκαν με όλους τους Ιρλανδούς και ειδικά με τον συγκατάδικό τους τον MacStiofain που, μετά την αποφυλάκιση του, έγινε αρχηγός του IRA.

Στιγμιότυπα από τη ζωή του Βία

● Πριν δέκα περίπου χρόνια εκπροσώπησε την ΕΔΕΚ στους εορτασμούς του 1821 στη Νέα Υόρκη. Μαζί του ήταν και η Υπουργός Παιδείας και Πολιτισμού Κλαίρη Αγγελίδου.

Σε μια στιγμή του λένε οι υπεύθυνοι της παρέλασης να ανέβει στην εξέδρα.

“Θα ανεβώ”, τους λέει, “αν μαζί μου ανεβεί και η Κλαίρη”.

Τελικά δέχτηκαν ν’ ανεβεί και η Κλαίρη στην Εξέδρα των επισήμων. Και ησύχασε η ψυχή του.

● Είχε φίλους υψηλά ιστάμενους, υπουργούς στην Αθήνα. Έγνοια του ήταν οι φίλοι του να κρατούν σωστή θέση στο Κυπριακό. Όσοι απ’ αυτούς υποστήριζαν στο σχέδιο Ανάν, έχασαν και την καλημέρα του. Μάλιστα ο Πρόεδρος της Βουλής κ. Απόστολος Κακλαράνης, όχι μόνο παραδέχθηκε το λάθος τους, αλλά και έστειλε στεφάνι στην κηδεία του Βία.

● Ανέλαβε να ανεγείρει το μνημείο των αγωνιστών του 1931 κοντά στο Προεδρικό Μέγαρο στη Λευκωσία. Τα χρήματα τέλεψαν και το Μνημείο ήταν ατέλειωτο. Δεν ήξερε τι να κάνει. Και το κακό ήταν που ορίστηκε ημερομηνία αποκάλυψης του

Ο Βίας στον τάφο του Νίκου Καζαντζάκη στο τείχος του Ηρακλείου Κρήτης

Οι τρεις Ιρλανδοί στον τάφο του Νικόλα Ιωάννου στο Καϊμακλί. Ο Νικόλας ανέλαβε την οργάνωση της απόδρασης. Τον δολοφόνησαν οι Άγγλοι στις 17/7/1958

Από την επίσκεψη των Κυπρίων στην Ιρλανδία. Αριστερά ο Βίας, πίσω του ο Pat, ο Murthy, ο Δημήτρης Φιλιασιτίδης, ο Ρένος Κυριακίδης και ο Manus Canning

Μνημείου από τον Πρόεδρο της Κυπριακής Δημοκρατίας. Δεν ήξερε από ποιον άλλο να ζητήσει βοήθεια.

Ανάφερε το πρόβλημά του και στην Πρόεδρο του Σ.Ι.Μ.Α.Ε. κα Κλαίρη Αγγελίδου, και η Κλαίρη του είπε: “Προχώρα Βία και θα σε βοηθήσω”.

Από την επίσκεψη της αντιπροσωπίας του Σ.Ι.Μ.Α.Ε στην Ιρλανδία. Μεταξύ του Γιάννη Σπανού και του Βία, ο συγκατάδικος Sean MacStiofain ο αρχηγός του IRA. Όρθιοι από αριστερά η Φροσούλα, ο Murthy και η γυναίκα του Sean MacStiofain

Έτσι τέλειωσε το Μνημείο και έγιναν κανονικά τα αποκαλυπτήριά του από τον Τάσσο Παπαδόπουλο.

● Βρισκόταν στο Γενικό Νοσοκομείο Λευκωσίας και χαροπάλευε από την επάρατη νόσο. Δίπλα του η αγαπημένου του γυναίκα, η Φροσούλα. Σε μια στιγμή μίλησε και είπε στη γυναίκα του: «Θέλω τον Γρηγόρη να έλθει να μου τραγουδήσει τον “Γέρο Δήμο”».

“Φροσούλα μου, θέλω να γίνω καλά γιατί πρέπει να δουλέψω. Πρέπει να τελειώσω αυτά που πρέπει”.

Έβλεπε όνειρα όταν κοιμόταν στο Νοσοκομείο για το τι πρέπει να κάνει, για να έχουν καλό τέλος οι προσπάθειές του.

● Συνέχεια ήθελε να ακούει τα νέα. Τα σχολίαζε με ανησυχία και λύπη. Δεν άντεχε να ακούσει τα νέα των κινδύνων του λαού μας. Μέσα στα βάσανά του καθόταν και έγραφε άρθρα για το τι δέον γενέσθαι και τα δημοσίευε στις εφημερίδες. Έγνοια του συνέχεια ήταν οι δύσκολες ώρες της Κύπρου μας.

● Μέσα στις αναλαμπές της αρρώστειας του ζητούσε επίμονα από τη γυναίκα του να φέρει τον Πανιερώτατο Μητροπολίτη Νικηφόρο, τον Λυσσαρίδη, τον Ρένο να τους πει για τις νέες ιδέες του για τη συνέχιση του Αγώνα. Πέθαινε και η έγνοια του ήταν η Κύπρος.

Μνημείο των πεσόντων αγωνιστών του 1931, παρά το Προεδρικό Μέγαρο στη Λευκωσία

Συγγραφικό έργο του Βία

Από το 1986 μέχρι του θανάτου του εξέδωσε οκτώ βιβλία.

Τα δύο σχετίζονται με την ειδικότητά του ως εμποριολόγου-οικονομολόγου.

Τα άλλα έξι σχετίζονται με τον ηρωικό Απελευθερωτικό Αγώνα της ΕΟΚΑ. Είναι βιβλία μεγάλης ιστορικής αξίας, γιατί σ' αυτά παρουσιάζονται νέα στοιχεία που όχι μόνο δεν υπάρχουν, σε άλλα βιβλία, αλλά και δεν μπορούν να υπάρξουν, γιατί είναι βιωματικά στοιχεία του συγγραφέα.

Εκτός των βιβλίων τούτων, η αρθρογραφία του στις κυπριακές εφημερίδες ήταν τουλάχιστον εβδομαδιαία. Σχολίαζε δε τα σοβαρά θέματα, που απασχολούσαν την κυπριακή κοινωνία και κατέθετε τις πρέπουσες θέσεις του.

Οι αγώνες του για την πορεία του λαού μας δεν τον άφηναν αμέτοχο στην ιστορική του πορεία.

Η κόρη του MacStiofain στο κέντρο με τη μάνα της δεξιά. Αριστερά ο Βίας και πίσω ο Ρένος Κυριακίδης

Βιβλιογραφία

1. "Λεύκωμα Πολιτικών Καταδίκων", Σύνδεσμος Πολιτικών Καταδίκων. 1997.
2. "Στρατηγός Γεώργιος Γρίβας Διγενής", Λεωνίδα Φ. Λεωνίδου. Τόμος Β'. 1997.
3. "Πορεία προς Αμμόχωστο" Βία Λειβαδά. 2001.
4. "Η εξέγερση του Οκτώβρη 1931" Βία Λειβαδά. 2004.
5. "Μητρών Αγωνιστών ΕΟΚΑ 1955-59", Σ.Ι.Μ.Α.Ε. 2004.
6. "Δικαίωμα στ' όνειρο", Βία Λειβαδά. 2006.
7. "Κύπριοι και Ιρλανδοί Πολιτικοί Κατάδικοι", Βία Λειβαδά. 2007.
8. "Κακοπετριά", Χαράλαμπου Αρ. Χααραλαμπίδη. 2007.
9. "Πόθος Ελευθερίας", Θάσου Σοφοκλέους. 1986.